

3. Кулинич, О. І. Теорія статистики [Текст]: підруч. / О. І. Кулинич, Р. О. Кулинич. — [7-е вид., перероб. і доп.]. — К.: Знання, 2015. 239 с.
4. Кулинич, Р. О. Прикладне застосування методу статистичних рівнянь залежностей [Електронний ресурс] Персональний сайт Кулинич Р. О. — URL: <http://www.kulynych.in.ua/examples-of-application-msrz/zastosuvanna-msrz>.
5. Кулинич, Р. О. Програмне забезпечення статистичних методів [Електронний ресурс] Персональний сайт Кулинич Р. О. — URL : [http:// www.kulynych.in.ua/software-statistical-methods](http://www.kulynych.in.ua/software-statistical-methods)
6. Кулинич Р. О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку [Текст]: монограф. / Р. О. Кулинич. — К.: Знання, 2007. — 311 с.
7. Кулинич Р. О. Статистичні методи аналізу взаємозв'язку показників соціально-економічного розвитку [Текст]: монограф. / Р. О. Кулинич. — К.: Формат, 2008. — 288 с.
8. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2016 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2015. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
9. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2015 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2014. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
10. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2014 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2013. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
11. Програма соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2013 рік, затверджена Хмельницькою обласною радою. — Хмельницький, 2012. — Режим доступу: http://www.adm-km.gov.ua/?page_id=136
12. Ферстер, Э. Методы корреляционного и регрессионного анализа: Руководство для экономистов [Текст] / Э. Ферстер, Б. Ренц ; [пер. с нем.]. — М.: Финансы и статистика, 1983. — 302 с.

Моторин Р.М.

*д.е.н, професор кафедри статистики та економетрії Київського
національного торговельно-економічного університету*

СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ КОМПАНЕНТІВ ГЛОБАЛЬНИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

Глобальні ланцюги доданої вартості (Global Value Chain — GVC) відносно нове явище, що значно змінило характер світової економіки, а також здійснило потужний вплив на економіку окремих країн світу. Однак, масштаби і сутність цих ефектів ще й досі недостатньо вивчені. Важливою проблемою

економічної статистики є оцінка внеску доданої вартості кожної країни в загальний обсяг доданої вартості у міжнародних торговельних потоках.

Зростання світової торгівлі в останні два десятиліття в основному забезпечувалось за рахунок товарів проміжного споживання. Їхній внесок у сукупний світовий товарообіг склав 40 % у 1996–2002 рр. і 57 % у 2002–2008 рр. [1]. У 2013 році цей показник зріс до 60 % світової торгівлі, яка складала понад \$ 20 трлн [2, р. 122].

У даний час дослідження щодо вимірювання глобальних ланцюгів доданої вартості в міжнародній торгівлі ведуться, в основному, за двома напрямками:

1) «очистка» торговельної статистики від подвійного рахунку, виокремлення потоків доданої вартості;

2) розкладання сукупних торговельних потоків на компоненти згідно з національним походженням і призначенням доданої вартості.

Найпоширеніше методологія вимірювання глобальних ланцюгів доданої вартості в міжнародній торгівлі викладена в роботах Р. Купмана, У.Пауерса, Ч. Ванга і Ш.-Ч. Вея [3]. У той же час, ці методологічні проблеми вимагають щонайменше уточнення, а можливо і концептуального переосмислення. Тому метою статті є розкриття методологічних підходів до вимірювання глобальних ланцюгів доданої вартості в міжнародній торгівлі. Предметом дослідження є аналіз можливості використання методів економічної статистики для оцінки внеску доданої вартості кожної країни в міжнародних торговельних потоках.

Яким чином можна виділити внесок кожної країни, що бере участь у виробництві доданої вартості продуктів? Існує три основні підходи до вирішення цього завдання [4].

1. Дослідження проводяться на прикладі конкретних товарів або обстеження окремих орієнтованих на експорт підприємств. Однак, складно простежити весь ланцюг проміжних постачальників.

2. Оцінка міжнародної торгівлі товарами проміжного попиту. Однак, у такому випадку за межами аналізу залишаються трансакції з цими товарами на внутрішніх ринках, а також послуги, що веде до недорахунку істотного сегмента виробничого ланцюга і спотворення оцінок.

3. Розробка таблиць «витрати-випуск» і їх міжнародні (міжрегіональні) модифікації, в яких транскордонні торговельні потоки розкладаються на складові аналогічно трансакціям між галузями і кінцевими споживачами в межах вітчизняної економіки.

У статті приділено увагу тільки третьому підходу.

Міжнародна таблиця «витрати-випуск», що пов'язує національні таблиці «витрати-випуск» у єдину систему складається з таких основних елементів:

$$Z = \begin{bmatrix} Z_{11} & Z_{12} & \cdots & Z_{1k} \\ Z_{21} & Z_{22} & \cdots & Z_{2k} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ Z_{k1} & Z_{k2} & \cdots & Z_{kk} \end{bmatrix} \quad F = \begin{bmatrix} f_{11} & f_{12} & \cdots & f_{1k} \\ f_{21} & f_{22} & \cdots & f_{2k} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ f_{k1} & f_{k2} & \cdots & f_{kk} \end{bmatrix} \quad x = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_k \end{bmatrix}$$

де Z — $(k_n \text{ Ч } k_n)$ блочна матриця проміжного попиту, в якій кожен елемент

Z_{rs} — $(n \text{ Ч } n)$ — матриця проміжного попиту країни s з країни r ; F — $(k_n \text{ Ч } k)$ — матриця кінцевого попиту, в якій кожен елемент f_{rs} — $(n \text{ Ч } 1)$ — вектор кінцевого попиту країни s з країни r ; x_r — $(k_n \text{ Ч } 1)$ — вектор випуску; k — число країн; n — число галузей.

Зворотна $(k_n \text{ Ч } k_n)$ матриця Леонтьєва виглядає таким чином:

$$(I - A)^{-1} = \begin{bmatrix} I - A_{11} & -A_{12} & \cdots & -A_{1k} \\ -A_{21} & I - A_{22} & \cdots & -A_{2k} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ -A_{k1} & -A_{k2} & \cdots & I - A_{kk} \end{bmatrix}^{-1} = \begin{bmatrix} L_{11} & L_{12} & \cdots & L_{1k} \\ L_{21} & L_{22} & \cdots & L_{2k} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ L_{k1} & L_{k2} & \cdots & L_{kk} \end{bmatrix}$$

Експорт по кожній галузі можна розкласти на:

- власну внутрішню додану вартість, створену як безпосередньо основними виробниками галузі, так і опосередковано — через операції між вітчизняними галузями і угоди між вітчизняними та зарубіжними підприємствами;
- імпортовану додану вартість, яка створена при виробництві імпорту за кордоном і використовується у виробництві вітчизняної галузі (виключаючи будь-яку частину вартості імпорту, яка відображає внутрішню додану вартість).

Таким чином, міжнародні таблиці «витрати-випуск» дозволяють користувачам розкласти вартість експорту за кожною галуззю таким чином:

- 1) пряма внутрішня додана вартість галузі;
- 2) непряма внутрішня додана вартість, створена за допомогою тільки внутрішніх угод, з розбивкою за всіма вітчизняними галузями;
- 3) непрямий імпорт доданої вартості (за країнами і галузями);
- 4) непряма внутрішня додана вартість, втілена в імпорт (за всіма вітчизняними галузями).

Ключове завдання дослідження полягає в ідентифікації та визначенні зв'язку між експортером і країною-імпортером при купівлі продуктів проміжного споживання або кінцевого попиту споживачів.

Ключові проблеми в найближчому майбутньому будуть стосуватися якості міжнародної статистики торгівлі та можливості виділити імпорт користувачів по галузях і споживачам. Крім того, існує ряд питань, які виникають у зв'язку з недавнім переглядом системи національних рахунків (СНР 2008) і платіжного балансу (ВРМ6), які є базовою основою для обліку міжнародних торговельних операцій в таблицях «витрати-випуск». Головною серед цих проблем є можливість фіксації зовнішніх операцій для переробки і перепродажу товарів. Витрати на «дослідження і розробки» повинні враховуватися як інвестиції, які безпосередньо збільшують додану вартість.

Важливе практичне завдання — зв'язати відповідні продукти в єдиний ланцюг і показати роль торгівлі у створенні доданої вартості таким чином, щоб це легко було зрозуміло і тлумачено для неспеціалістів по складанню таблиць «витрати-випуск».

Список використаних джерел

1. Meng B. Measuring Global Value Chains and Regional Economic Integration: An International Input-Output Approach. / Meng B., Fang Y., Yamano N. // IDE-JETRO Discussion Paper 362, Tokyo: Institute of Developing Economies. — 2012.
2. World Investment Report 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf.
3. Koopman R. Give Credit Where Credit Is Due: Tracing Value Added in Global Production Chains / Koopman R., Powers W., Wang Z., Wei Shang-Jin. // NBER Working Paper no 16426, Cambridge: National Bureau of Economic Research. — 2010. — Volume № 16426.
4. Daudin G. Who Produces for Whom in the World Economy? / Daudin G., Riffart Ch., Schweisguth D. // OFCE Working Paper no 2009–2018, Paris: Sciences Po. — 2009. — Volume № 2009–2018.

Берідзе Т.М.

*к.т.н., доцент кафедри підприємництва і торгівлі
ДВНЗ «ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського»*

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СТАТУСУ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Перехід до ринкових відносин, що стався в українській економіці, висунув низку питань управління підприємствами в нових умовах. Один з найголовніших — вибір стратегії розвитку підприємства.